

razlogih natanko, kaj se je trdilo, kaj priznalo, čemu je nasprotnik vgovarjal, zakaj smatra to in ono dokazanim, katero zakonito določilo vporablja na slučaj in zakaj to stori. Če bode sodnik tako ravnal, posvedočil bode vse, kar je važno, in kar ima načrt v mislih, v sodbenih razlogih. To zadostuje. Čemu še posebej zapisavati posamezne predloge in izjave strank? Stranke itak ne podpisujejo zapisnika, da bi potrdile s tem pravilno zapisovanje.

Spreten in vesten sodnik omenjal bode v sodbenih razlogih vse, kar je relevantno in vse, kar je za razsojo odločilno; slab in površen sodnik pa ne bode zadel pravega niti v razpravnem zapisniku niti v razlogih, posebno takrat ne, če zakon ne zahteva temeljitih in obširnih razlogov.

Mi smo tedaj mnenja, naj se opusti v § 16. nač. predpisano obširneje zapisovanje, ter nadomesti z natančnejimi propisi o sestavi sodbenih razlogov v navedenem zmislu. Pomanjkljivo utemeljevanje pa naj ustanovi — kot v § 281. št. 5. k. p. r. — ničnost, kar bi se doseglo s tem, da se št. 8. § 43. nač. glasi: „če je sodba v izreku in v razlogih tako pomanjkljiva, da je ni moč sigurno presojevati“.

(Dalje sledi.)

X.

Pravniški razgovori.

IV.

Kar sem nameraval povedati do sedaj, velja o obliki, v kateri naj slovenski pravniki pišemo in izražamo svoje misli. Znam, da nisem povedal nič novega; kajti stvar je tako naravna in sama ob sebi umevna, da je znana vsakemu razumniku. Vendar je potrebno zopet in zopet opominjati, da obrnemo vso pozornost na to, da dosežemo dovršeno in enotno pravniško pisavo. Težko to ne bode nikakor, ako sprejmemo načelo: čisti književni slovenščini umaknó naj se vse krajevne razlike. Rabijo naj se dosledno le splošno

priznani „termini tehnič“, in piše naj se kar le mogoče kratki, slovenščini edino prikladni zlog.

Jezikovno stran povdarjam toliko bolj, ker se ravno v tem oziru še vedno, skoraj pri vsaki priliki ugovarja, da slovenščina še nikakor ni sposobna za vspešno uradovanje; da je slovenščina n. pr. v zemljiški knjigi javnemu upu na kvar; da izrazov, katere rabi eno sodišče, ne ume drugo i. t. d.

Kakor so sicer jalovi taki in enaki ugovori, vendar zadnje imenovi žalibog ni popolnoma neopravičen; kajti čital sem v odlokih ali razsodbah tega ali onega sodišča izraze, katerih — odkritosrčno povem — nisem umel, temveč uganil njih pomen le iz vsebine! Da jih človek, kateri ni rodod Slovenec, ne ume, je naravno in ni se čuditi potem, ako on — ko vidi, da niti dvoje sodišč ne rabi enakih izrazov za iste pojme — ne veruje v sposobnost slovenščine za izraževanje pojmov pravne věde.

Toda, tukaj je slovenščina v istini čisto nedolžna; krivda zadeva le ona sodišča, oziroma njih pravnike, kateri se ali ne potrudijo, poiskati pravega slovenskega izraza, ali pa se nalašč poskušajo v kovanji brezpotrebnih izvirnih izrazov, akoravno jih ima slovenska terminologija že dovelj obče priznanih in dobrih, kateri bi vsled dosledne rabe tudi hitro dospeli do splošne veljave.

Treba je tedaj zopet in zopet opozarjati na to napako, katera ovira enotnost v pisavi in širi dvome o jezikovni sposobnosti.

Namen temu razgovoru ni, spraviti na dan vse enake napake, a za primer navajam nekatere najočividnejše nedoslednosti.

Odkar se tiskajo v uradnem oznanilnem delu lista „Laibacher Zeitung“ tudi oklici v slovenščini, grešilo se je često v tem oziru. Za besedo „edikt“ ne rabi niti dvoje sodišč enakega izraza, da! — niti eno in isto sodišče ni v tem oziru dosledno!

V št. 29. tekočega leta priobčuje sledeče izraze eno in isto sodišče: „oklic“, „razglas“, „objava“; drugo sodišče rabi zopet za to, kar izraža prvo z besedo „objava“, enkrat iz-

raz „oglas“, drugikrat pa „objava“; tretje sodišče pa rabi za eno in isto oznanilo enkrat „oklic“, drugikrat „naznanilo“.

Vsa ta oznanila zadevajo ali izvršilne zemljiščne dražbe, ali pa imenovanje skrbnika neznano kje bivajočim tožencem — in vendar toliko razlik, in to sedaj, ko imamo slovenske tiskovine!

Priznavam, da se da pravdati o tem, kaj se boljše glasi: „oklic“, „razglas“ ali „oglas“; toda tu ravno bodi načelo, da naj sodišče, oziroma pravnik ne določuje vsak za se in ne rabi izrazov po svojem mnenju. Uradne tiskovine rabijo dosledno: „oklic izvršilne (ne „izvršilne“, kakor pri naša vedno „Laib. Zeitung“) zemljiščne dražbe (št. 29. tiskovin), „oklic izvršilne dražbe premičnega blaga“ (št. 31. tiskovin). Misli naj se o vrednosti teh tiskovin kakor se že hoče; uradne so, za Slovence sploh namenjene in rabimo njihove izraze, ako niso absolutno zavrgljivi. Proti rabi izraza „oklic“ se ne more nič ugovarjati; ta izraz je stvari jako primeren in tudi narod ga dobro pozna, rabi naj se toraj brez izjeme in dosledno.

Tudi za „edikt“, s katerim se neznano kje bivajočemu tožencu naznani imenovanje skrbnika, rabijo uradne tiskovine „oklic“ (št. 8 tiskovin). Za druga razna naznanila naj se rabijo, ako hočejo, izrazi: „razglas“, „naznanilo“, „objava“ — kakor je tudi v nemščini več izrazov — vendar pa vsaj dosledno.

Opazoval sem tudi še večo nedoslednost: eno in isto sodišče podpisano je v enem in istem listu enkrat: „c. kr. okr. sodišče“, drugikrat pa: c. kr. okr. sodnija“; še več: oklic se pričinja: „c. kr. okrajna sodnija v N. naznanja . . .“ . . . končuje pa: c. kr. okr. sodišče v N.! — Kateri izraz je temu ali onemu sodišči bolj všeč, o tem zdaj ni več razgovora — ker se je v tiskovine sprejel izraz „sodišče“; tega toraj rabimo dosledno.

V „Slov. Pravniku“ letnik 1882., št. 2., stran 35., 37. in 40. rabi pisatelj v enem in istem spisu za nemški izraz „Entscheidungsgründe“ v prvi instanci „razlogi“, v drugi „dovodi“ v tretji pa „nagibi“; v spisu št. 3 stran 90., 91.

in 92. pa v prvi instanci: „razlogi“, v drugi „nagibi“ v tretji „dovodi“. Zakaj ima vsaka instanca za eno in isto reč svoj drugačni izraz, in tudi to ne dosledno, tega nisem mogel in ne morem uganiti. Tiskovine rabijo dosledno izraz, „razlogi“ in ta naj se rabi splošno, akoravno priznavam, da izraz „nagibi“ ni slab; pač pa nima izraz „dovodi“ nikakega pravega pomena.

Takih in enakih nedoslednosti mrgoli polno ne le po uradnih, ampak tudi po tiskanih slovenskih spisih. Da nanje opozarjam slovenske pravnike, naj se mi nikakor ne zameri, očitati nedoslednosti nočem nikomur, pač pa opominjati, naj se izvoli ozirati posebno na to stran našega delovanja in uradovanja; kajti le tedaj bodo utihnili in morali utihniti ugovori proti sposobnosti slovenščine za rabo v uradih, kadar bomo složni in dosledni v pisavi, kadar ne bode eno sodišče pisalo drugače, kakor drugo.

Dr. K.

D o p i s.

Iz Spodnjega Štajerja, mesca februarja 1888.

Dovolite gospod urednik, da v predmetu, ki je za nas strokovnjake silo važen, tu v obliki prostega dopisa izrečem svoje misli. Moj namen ni razpravljati celo vprašanje temeljito in — tako rekoč — sistematično, priobčiti mislim le svoje nazore iz praktičnega stališča.

Jaz in z menoj menda pač vsi pravniki pozdravljali smo z radostjo načrt o ustnem sumarnem postopku, ki ga je v spolnitev že davno storjene obljube predložila vlada zbornici državnih poslancev. S tem bi bil zopet storjen napredovalni korak, javno ustno postopanje z načelom proste ocene dokazov bode se zopet razširilo. Želim, da bi načrt kmalo postal veljavni zakon. Vendar pa ne morem prikrievati, da me vsebina načrtova ne navdaja s popolnim zadostenjem; naj mi bode toraj dovoljeno izraziti svoje pomisleke v kratkih potezah in s tem sprožiti daljno razpravo o njih.

Načrt določuje po svoji bistveni vsebini razširjenje malotnega postopka na pravdne reči, katerih predmet ne presega svote 500 gld.,